

Gelişimsel Odaklı Aile Danışmanlığı Süreci: Olgu Sunumu

The Process of Developmental Oriented Family Counselling: Case Report

Sema Civan Gökkaya , Serap Nazlı

Öz. Toplumun en önemli birimi olan aileye yönelik hizmetlerin önemi artmaktadır. Artan toplumsal sorunlar, aileye geliştirici ve önleyici hizmetlerin gerekliliğini hissettirmektedir. Sadece sorun yaşandığında, problem oluştuktan sonra değil; ailenin yaşam kalitesini geliştirmek, aile üyelerinin daha işlevsel olarak rol ve görevlerini yerine getirmelerine yardımcı olmak için aile danışmanlığı hizmeti sunulmalıdır. Bu çalışma, gelişimsel odaklı aile danışması sürecini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Gelişimsel odaklı aile danışması süreci, Yapısal Aile Danışması ve Yaşantısal/İnsancıl Aile Danışması temel alınarak yapılandırılmış dört oturumda tasarlanmıştır. Çalışma, küçük çocuklu (8 yaşında) aile yaşam döngüsündeki üç kişilik çekirdek aile ile yürütülmüştür. Sonuç olarak, gelişim odaklı aile danışmasının kısa vadede ailede birincil değişimlerin gerçekleşmesini sağladığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler. Aile danışmanlığı, gelişim odaklı yaklaşım.

Abstract The importance of services towards the family, the most important unit of the society, is increasing. These services should be structured to help the family members to behave more functionally and perform their duties, and to improve the quality of life of the family not only after a problem occurs in the family or the family encounter with a problem. This study purposes to reveal the process of developmental-oriented family counselling. The process of developmental-oriented family counselling was designed in four semi-structured sessions that are based on Structural Family Counselling and Experiential/Humanistic Family Counselling. The present study was carried out with a family including three people that is in the family life cycle with young children. Consequently, it was found out that the developmental-oriented family counselling led to some primary changes in the family in the short term.

Keywords. Family counseling, development oriented approach.

Arş. Gör. Sema CİVAN GÖKKAYA

Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Manisa,
Türkiye

e-mail: semapdr10@gmail.com,

<https://orcid.org/0000-0003-2633-137X>

Prof. Dr. Serap NAZLI

Ankara Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Ankara, Türkiye

e-mail: snazli@ankara.edu.tr,

<https://orcid.org/0000-0002-8875-7926>

Geliş/Received: 29.04.2019/April,29, 2019

Düzeltilme/Revision: 15.05.2019/May, 15, 2019

Kabul/Accepted: 19.05.2019/May, 19, 2019

Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği
Turkish Psychological Counseling and Guidance Association

Sistem perspektifine göre aile, üyeleri arasında psikolojik, sosyal, ekonomik ve yasal bağları olan; ortak bir geçmişi ve hikayeyi paylaşan, hem bireysel olarak aile üyelerinin hem de aile bütünüünün ihtiyaçlarını (fiziksel, sosyal, ekonomik ve psikolojik) karşılamak için stratejiler planlayan bir yapıdır. Goldenberg ve Goldenberg'e (2016) göre aile kendi içerisinde kuralları, rolleri, iletişim biçimleri ve görevleri olan sosyal bir sistemdir. Sistem içerisindeki yapının (kural, rol, iletişim) anlaşılması aile içerisindeki etkileşimin ortaya çıkmasını sağlayacaktır. Bu nedenle aile içerisinde yaşanacak değişim, süreç ve mekanizmaların açıklanması önem taşımaktadır.

Kültürel, ekonomik ve teknolojik değişimler aile yapısının da değişimine neden olduğu ifade edilmektedir. Özellikle kadının ailedeki rolünün değişmesi, çocuklarda artan problemler ve boşanma oranlarındaki artış aileye yönelik hizmetlerinin önemsenmesinde etken oluşturmaktadır (Gladding, 2015; Nazlı, 2019). Aile yapısının zaman içerisinde değişime ve gelişime uğramasının doğal bir süreç olduğu vurgulanmakta ve ailenin kendisinden beklenen görevleri yerine getirmesinin öneminden bahsedilmektedir (Allen ve Anderson, 2016, s.83).

Munichin (1974)'e göre, aile gelişimsel görev ile karşı karşıya olan sosyal bir birimdir (s.16). Aile zaman içerisinde doğal olarak gelişir ve ailenin buna uyum sağlaması gerekmektedir. Örneğin, ilkökul birinci sınıfa başlayan çocuğu olan bir aileden beklenen, aile yapısının ve çocuğun yaşamının yeni sisteme göre yeniden düzenlenmesidir (Nazlı, 2019).

Aile ve onları oluşturan bireyler arasında oluşan güçlü, dayanıklı, karşılıklı ve kuşaklararası bağlar, bireylerin etkileşimlerini güçlendirmektedir. Büyüme ve değişim süreci aynı zamanda ailede, bireysel kimliğin oluşmasını sağlamaktadır (Nichols ve Pace-Nichols, 2000). Bireysel kimlik oluşumu farklı sosyal sistemlere de katılımı beraberinde getirmektedir (Munichin, 1974, s. 47). Aynı zamanda sosyal sistemde yer alan kültürel değerler, normlar ve beklentiler aile gelişimini etkilenmekte ve toplumsal yapının oluşmasına katkı sağlamaktadır. Bu nedenle aile, toplumun en önemli birimini oluşturmaktadır. Bu durum ailenin korunması için gerçekleştirilen çalışmaların önem taşımasını sağlamaktadır.

Aile danışmanlığı uygulamaları 1940 yıllarına kadar dayanmaktadır. 1942 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD), çiftler ile çalışan Amerika Evlilik Danışmanlığı Derneği (The American Association for Marriage Counselor) kurulmuştur. Sonrasında şizofreni hastası bireye sahip aileler ile çalışmalar

gerçekleştirilmiş; II. Dünya Savaşı'ndan sonra ailelerin yeniden bir araya gelmesi ile sosyal, kişilerarası, kültürel sorunlar ile aile hizmetleri ön plana çıkmıştır. Bu amaçla aileler ile yapılan çalışmalarda ruh sağlığı alanında finansal anlamda destek sağlanması kararı alınmıştır (Gladding, 2015). Bu durum aile danışmanlığı alanında bilimsel çalışmaların, kuramların artmasını ve çalışmaların hızlanmasını sağlamıştır.

1960-1980 yıllarında Virginia Satir'ın (Satir Aile Terapisi), Salvador Minuchin (Yapısal Aile Danışmanlığı), Jay Haley (Stratejik Aile Danışmanlığı), Carl Whitaker (Yaşantısal Aile Danışmanlığı) Murray Bowen'ın (Psikoanalitik Aile Danışmanlığı) çalışmaları etkilerini göstermeye başlamıştır (Gurman ve Fraenkel, 2002). Bu etkiler doğrultusunda 1990'lı yıllarda çözüm odaklı ve öyküsel aile terapisi gibi yeni yaklaşımlar ortaya çıkmaya başlamıştır. Günümüzde ise yeni gelişmeler ile birlikte kanıt temelli yaklaşımlara doğru yönelim gerçekleşmektedir. Kanıt temelli yaklaşımlar uygulama ve kuramın birleştirilmek amacı ile ortaya çıkmıştır. Bu nedenle çalışmalarda nicel ve nitel yöntemlerin kullanılmasına ağırlık vermeye başlanmıştır (Goldenberg ve Goldenberg, 2016).

Ülkemizde aile danışmanlığı yeni bir hizmet alanı olarak tanımlanmaktadır. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından 2013 yılında, Türkiye Aile Yapısı Araştırması Tespitler ve Öneriler isimli çalışmada; eşler arasında sorun yaşandığında kimden destek aldıkları sorusuna, %62 oranında kimseden yardım alınmadığı tespit edilmiştir. Bu yardımı aile büyüklerinden alanların oranı %22 iken, uzman kurum ya da kişilerle görüştiklerini belirtenlerin oranı ise sadece %2,7'dir. Bu nedenle okullar, ailelere ulaşma ve desteklemede en önemli kurumlar haline gelmiştir.

Eğitim sistemi ve beraberinde danışmanlık hizmetlerindeki değişimler eğitim ve danışmanlık hizmetleri ile aile merkezli çalışmaların birbirine yaklaşmasını sağlamıştır (Peek, 1993). Değişim, çocuk, okul ve aile ile birlikte yeni yaşam görevleri ve sorumlulukları oluşturularak gerçekleştirilmek istenmektedir. Sorunlu davranışların oluşmasında ailenin rolü ve aile ile kurulan iletişim göz önüne alınmaktadır (Terry, 2002). Ülkemizde çocuk odaklı aile yapısı ve okulların gelişimsel ve önleyici misyonu, okulların aile danışmanlığı hizmetlerindeki konumunu güçlendirmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı'nda (MEB) 35 bin okul psikolojik danışmanının görev yapması, okulların ruh sağlığı alanında önleyici ve geliştirici rolünü ön plana çıkartmaktadır. Özellikle gelişimsel rehberlik modelinde, aileye yönelik hizmetler

ön plana çıkmaktadır (Nazlı, 2019b). Myrick'e (1997) göre, gelişimsel rehberlikte öğrencinin gelişimine destek olmak için yetişkinler ile çalışmaya önem verilmelidir. Bunun için okul psikolojik danışmanları sadece sorun yaşandıktan sonra değil, aileler ile gelişim odaklı konsültasyon hizmeti sunmalıdır (Myrick, 1997). Gelişim odaklı konsültasyonun önleyici misyonu bulunmaktadır. Bu sayede öğrenciler, ailede daha sağlıklı bir atmosferde yetişme şansını elde edeceklerdir. Okullarımızda sunulan psikolojik danışmanlık ve rehberlik (PDR) hizmetlerinin, öğrenciyi içinde bulunduğu bağlamda geliştirmeyi hedeflediği unutulmamalıdır.

Ülkemizde 18 milyonu aşkın öğrenciye ve ailesine ulaşmak için en önemli fırsat olan okullarda, gelişimsel ve önleyici misyona uygun bir modelin tasarlanmasının gerekliliği bu çalışmanın gerçekleşmesinde en önemli etken olmuştur. Bu bağlamda, aile danışmanlığı hizmetlerinin sadece danışma merkezlerinde ve sorun yaşandıktan sonra değil; okullarda ve okul psikolojik danışmanlar tarafından gelişim odaklı yürütülebileceğini alan yazına kazandırılmak hedeflenmiştir.

YÖNTEM

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü PDR doktora programı Evlilik ve Aile Danışmanlığı Uygulamaları dersi kapsamında, çalışılacak "gönüllü aile" aranmıştır. Uygulama "gelişim odaklı aile danışmanlığı" formatında yapılması tasarlandığı için gönüllü aile aranırken iki kritere odaklanılmıştır:

1. Ailede ciddi gelişimsel veya ani kriz (mahkemeye başvurmuş, boşanma sürecinde, aile içi şiddetin gibi) olmaması,
2. Aile üyelerinin (özellikle eşler) daha kaliteli aile sistemi talep ediyor olmaları.

Psikolojik Danışman'ın Özellikleri:

Okul psikolojik danışmanı (birinci yazar) PDR lisans ve yüksek lisans mezunu olup; PDR doktora programında öğrenimine devam etmektedir. Psikolojik danışman lisans ve yüksek lisans öğreniminde, aile danışmanlığı alanında ders almamıştır. Psikolojik danışman 5 yıl okul rehber öğretmeni kadrosu ile görev yapmıştır.

Ailenin Tanımlanması:

Çalışmada ailenin bilgilerini gizli tutmak amacı ile aile üyelerinin isimleri değiştirilmiş ve kimlik bilgileri saklı tutulmuştur. Gelişim odaklı aile danışmanlığı uygulaması için, birinci yazarın okul psikolojik danışmanı olarak görev yaptığı okulunda velisi Ezgi Hanım ile etkileşim başlatılmıştır. Ezgi Hanım hem çocuğunun yanında olmak isteyen, hem de okulda bir şeyler yapmaya istekli velidir. Ezgi hanım okula sıkça gelmekte ve Okul Aile Birliğinin aktif bir üyesidir. Ezgi Hanım, rehberlik servisine sadece bir kere çocuğu için gelmiş ve gelişime açık yapısı dikkati çekmiştir. Okul psikolojik danışmanı velisine, doktora dersi kapsamında dört oturumluk aile danışmanlığı hizmeti teklifinde bulunmuş; Ezgi Hanımın gönüllü olduğu beyanından sonra süreç başlatılmıştır.

Çalışma yapılacak aile; üç kişilik çekirdek aile olup “küçük çocuklu aile yaşam” evresindedir. Aile, 10 yıllık evli ve 8 yaşında tek çocuklu çekirdek aile yapısındadır. Ezgi Hanım 32 yaşında, ön lisans mezunu ve ev hanımıdır. Oğuz Bey 33 yaşında, üniversite mezunu ve mühendis olarak çalışmaktadır. Barış, 8 yaşında ve ilkokul 2. sınıf öğrencisidir. Ezgi Hanım ve Oğuz Bey, İç Anadolu bölgesinde küçük bir ilde doğmuş ve büyümüşlerdir.

Danışma Sürecinin Tasarımı:

Aile danışması süreci “gelişim odaklı” tasarlanmıştır. Danışma sürecinin temel amacı; aile sisteminin daha işlevsel, tüm aile üyelerinin iletişimini güçlendirecek ve aile atmosferini olumlu yönde desteklemesidir. Aile danışması sürecin kuramsal alt yapısı, temel sistemik kuramların görüşleri ile Yapısal Aile Danışması ve İnsancıl Aile Danışmasıdır.

Gelişim odaklı aile danışmanlığı süreci, yarı yapılandırılmış dört oturumda tasarlanmıştır. Süreç yapılandırılırken ailenin küçük çocuklu aile yaşam döngüsünde olması, üç kişilik çekirdek aile yapısı ve orta sosyo-ekonomik düzeyde olması; süreci yürütecek okul psikolojik danışmanının sistem perspektifini yeni öğrenmeye başlamış olması dikkate alınmıştır. Danışma sürecinde bir ön görüşme ve dört oturum planlanmıştır.

Oturumların yapılması özetle aşağıda verilmiştir:

- *Ön görüşmede* süreç hakkında bilgi verilir, genel ilkeler açıklanacak ve yazılı onam formu doldurulacaktır. Ayrıca ailenin genel yapısı, etkileşim tarzı, liderlik vb incelenecek; ailenin süreçten beklentileri ele alınacaktır.

- *İlk oturumda* Nazlı'nın (2018b) tasarladığı Yapılandırılmış Görüşme Formu (sy.36) ile aile sistemi değerlendirilecektir. Oturumun sonunda ev ödevi olarak, Işıl Bulut'un Aile Değerlendirme Ölçeği (ADÖ, 1990) verilecek ve ailenin ihtiyacına göre ek ödev verilecektir.
- *İkinci oturum*, ev ödevlerinin incelenmesi ile başlanılacak; ailenin genogramı çıkartılacak ve ilk oturumda belirlenen ihtiyacına göre süreç yönetilecektir. Seans sonunda ailenin izlenimleri alınacak ve aile yaşam kronolojisi ödevi verilecektir.
- *Üçüncü oturumda*, ev ödevi incelemesi ile başlayacak; ailenin ihtiyacına göre süreç yönetilecektir. Seans sonunda ailenin izlenimleri alınacak ve aile bağlılığını artıracak bir ödev verilecektir.
- *Dördüncü oturumda*, ev ödevi incelemesi ile başlayacak; birinci oturum sonunda ev ödevi olarak verilen ADÖ ölçeğinin verileri paylaşılacaktır. Ailenin daha fonksiyonel olması için öğreticilik rolü ile bilgi paylaşımı yapılarak, süreç kapatılacaktır.

VAKA SUNUMU

Gelişimsel aile danışması sürecinde yürütülen, bir ön görüşme ve dört yarı yapılandırılmış oturumun içerik ve süreç raporu özetle bu başlıkta sunulmuştur.

İlk Etkileşim:

Okul psikolojik danışmanı, okul aile birliği üyesi de olan velisi Ezgi Hanımla telefonda kurduğu ilk etkileşimde; Ezgi Hanım çalışmaya katılmaya istekli olması üzerine, eşi Oğuz Bey ile konuşması istenilmiş ve "*Ben istersem eşimin istememe şansını yok!*" yanıtı vermesi dikkati çekmiştir. Ancak Ezgi Hanımdan eşinin onayını alması ve bu çalışmanın ders kapsamında yapıldığının iletilmesi, bir ön görüşme ve dört oturum yapılacağı; çocukları Barış ihtiyaç durumunda sürece dahil edileceği ancak eşi ile birlikte katılması gerektiği iletilmiştir. Ayrıca, Ezgi Hanıma süpervizyon amacı ile oturumların ders hocasına aktarılmasının eşi tarafından da onayının alınması sonrası sürecin başlayabileceği belirtilmiştir.

Okul psikolojik danışmanının kadın olması ve çalışılacak aile ile ilk etkileşimin Ezgi Hanım ile yapılmış olması; kadın-kadına koalisyon izlenimi verme olasılığı ve Oğuz Beyin kendisini dışlanmış hissetmemesi için danışma kararının çift tarafından ortak verilmesi önemsenmiştir. İlk etkileşimden iki gün sonra, Ezgi Hanım telefon ile aramış ve eşi Oğuz Beyin çalışmayı kabul ettiğini söylemesi

üzerine çifte ön görüşme için randevu verilmiştir. Ön görüşme için çiftin birlikte gelmesi, oğulları Barış'ın sürece dahil edilmemesi talep edilmiştir. Ezgi Hanımın iki gün sonra telefon etmesi, eşinin ikna sürecinde yarı gönüllü olabileceğini düşündürmüştür.

Ön Görüşme:

Ön görüşme, karı-koca ile yapılmıştır. Bunun nedeni sözlü ve yazılı onamın yetişkinler ile yapılmasıdır. Ön görüşmede öncelikle Oğuz Bey'e çalışma hakkında bilgi verilmiş (sözlü onam) ve yapılacak dört oturumun amacını açıklamıştır. Seansların 60 dakikalık 4 oturum gerçekleştirileceği, haftada bir seans yapılacağı ve konuşulanların gizli kalacağı ifade edilmiştir. Kendilerine her oturum sonunda ödevler verileceği ve bunları yapmalarının önemli olduğunu vurgulanmıştır. Ezgi Hanım ve Oğuz Bey istekli olduklarını; böyle bir çalışmada yer almaktan mutlu olacaklarını ve yararlanacaklarına inandıklarını dile getirmişlerdir. Daha sonra çiftin danışmadan beklentileri alınmış ve kendilerine onam formu imzalatılmıştır.

Ezgi-Oğuz çifti danışmadan beklentilerini “*kendi aralarındaki etkileşim için destek almak*” olarak belirledikleri için; oğulları Barış'ın sürece katılmasına gerek hissedilmemiş ve ön görüşmeden altı gün sonra ilk oturumun “çift” ile yapılmasına karar verilmiştir. Psikolojik danışman'ın okuldaki çalışma saatleri ile, Oğuz Bey'in yoğun iş temposu uyuşmadığı için; oturumların okul dışında, akşam 19.00'den sonra ve danışan ailenin evinde yapılmasına karar verilmiştir.

1. Oturum:

Birinci oturum, danışan ailenin evinde ve Oğuz Bey'in yoğunluğu nedeni ile cumartesi günü akşam 19.00'da gerçekleştirilmiştir. Öncelikle aile ile kısa sohbet yapılmış, ön görüşmede verilen bilgiler hatırlatılmış, tekrar sözlü onamları alınmış; sonra yapılandırma aşamasına geçilerek tarafsızlık ve gizlilik ilkesi vurgulanmıştır. Oğulları Barış, annesi ve babası ile danışma süreci yürütülürken evde ve kendi odasında bulunmaktadır.

Kısa sohbet ve yapılandırma sonra çifte “*Yapılandırılmış Aile Görüşme Formu*”ndan sorular yöneltilmiştir. Yapılandırılmış Aile Görüşme Formundan elde edilen veriler özetle şunlardır: Ezgi Hanım lise son sınıfta; Oğuz Bey üniversite birinci sınıfta okurken tanışmışlar ve flört etmeye başlamışlardır. Ezgi Hanımın annesi ilişkiye karşı gelmiş; çift bu nedenle ilişkiyi gizlice sürdürmüş ve Oğuz Bey'in

üniversite mezuniyetinden 8 ay sonra evlenme kararı almışlardır. Oğuz Bey, ilişkilerini gizli sürdürmelerinin ve kısa sürede evlenmenin sebebini kayınvalidesinin kendisini istememesi ve bunun asıl nedeninin ise kendi babasının “*baskıcı*” yapısı olarak gördüğünü ifade etmiştir. Evliliklerini değerlendirmeleri istediğinde; Ezgi Hanım, “*gözünü Oğuz Bey ile açtığını*”; Oğuz Bey ise “*şuan evli olmaktan mutlu olduğunu*” ifade etmiştir. Oğuz Bey evlendikten kısa bir süre sonra askere gitmiş; askerlik bitince iş nedeniyle il dışında çalışmaya başlamıştır. Bu sürede Ezgi, kayınvalidesi ve kayınpederi ile birlikte yaşamak durumunda kalmıştır. Ezgi Hanım evliliğinin ilk yıllarını “*kâbus*” olarak tanımlamış ve özellikle eşi askerde iken çok ağladığını söylemiştir. Oğuz Bey ise, evliliklerinin ilk yıllarını “*kavga*” olarak tarif etmiştir. Tek çocukları Barış, evlendikten 2 yıl sonra dünyaya gelmiştir. Oğuz Bey, kendi işini kurunca eşini yanına almış ve birlikte iki yıldır İstanbul’da yaşamaya başlamışlardır. Çift, maddi anlamda sıkıntı yaşamadıklarını; Ezgi Hanımın evlenmeden önce çalıştığı, evlilik sonrası “*ev hanımı*” olmasının tercih edildiğini belirtmişlerdir.

Ezgi Hanıma göre ailenin şu anki en önemli sorunu, eşi Oğuz Beyin yoğun çalışma mesaisidir. Oğuz Bey özel bir şirkette mühendis olarak çalışmaktadır. Ezgi Hanım, eşinin yoğun çalışma temposundan şikâyet ettiğini söylemiştir. Oğuz Bey haftanın 6 günü çalışmakta, eve geç gelmekte ve izin gününün hangi gün olacağı belli değildir. Ezgi Hanım, izin günlerinin sürekli sıkıntı olduğunu belirtmiş ve eşinin son zamanlarda arkadaşları ile dışarı çıktığını; evde olduğunda da genelde televizyon izlediğini, kendisinin de ev işi yaptığını ifade etmiştir. Oğuz Bey ise, evde her şeyin Ezgi Hanımın yaptığını, fakat eşinin bu durumdan rahatsızlık duyduğunu fark etmediğini söylemiştir. Ezgi Hanım ise “*söylediğimde bir şey değişmeyecek düşüncesine sahip olduğu için*” eşine bir şey söylemediğini ifade etmiştir. Oğuz Bey’de üste çıkmak ister gibi, eşinin bazı sorumluluklarını (örneğin faturaların yatırılması gibi) untabildiğini bundan dolayı bazen ev işlerinin aksadığını ifade etmiştir.

Ezgi-Oğuz, aralarındaki iletişimi “*iyi*” olarak değerlendirmektedir. Özellikle oğulları hakkında konuşabilen, ortak karar alabilen, sıkıntılarını birbirlerine anlatabilen, birbirlerini dinleyen bir çift olarak da tanımlamaktadırlar. Şu anki en önemli sorunlarının, Oğuz Beyin işinden dolayı birlikte vakit geçiremediklerini dile getirmişlerdir. Birlikte vakit geçirdiklerinde ise çok mutlu hissettiklerini ifade etmişlerdir.

Oturum sonlandırılmadan çiftin seansı değerlendirmesi istenilmiştir. Ezgi Hanım “Bana konuşmam ve kendimi anlatmış olmam iyi hissettirdi. Aslında rahatlamış gibi hissediyorum. Haftaya ne konuşacağımızı merak ediyorum.”; Oğuz Bey ise “Ben suçlu hissettim aslında. Ezgi’nin üzülmesinin sebebi benim babamdı ve bunları yeniden yaşamak, onları hatırlamak beni rahatsız etti.” diyerek yanıtlamışlardır.

Oturum sonunda özetleme yapılmış ve ödev verilmiştir. İlk oturumda ailenin birlikte kaliteli zaman geçirme problemi olduğu fark edildiği için, birinci ödev olarak izin günlerinde “birlikte vakit geçirme”; ikinci olarak, Işıl Bulut’un Aile Değerlendirme Ölçeğini ayrı ayrı olarak doldurmaları istenilmiştir. Çifte iki adet ölçek formu verilmiş, seanstaki yapıcı tutumları için teşekkür edilmiştir.

İzlenim Notları:

Ezgi ve Oğuz çifti, küçük yaşta tanışan ve kısa sürede evlenme kararı alan bir çifttir. Evlendiklerinde Ezgi Hanım 22 yaşında ve Oğuz Bey 23 yaşında olması, hem duygusal hem de ekonomik olarak zorlanmalarına; kök ailelerin de bu sürece fazla girmelerinden kaynaklı sorunlar yaşamışlardır. Aile “geleneksel aile” yapısında; kadının ev ve çocuk bakımını üstlendiği, erkeğin ise ekonomik ihtiyaçlar için para kazanma pozisyonunda olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca eşlerin İç Anadolu bölgesinin geleneklerini benimsediği belirlenmiştir. Aile son iki yıldır İstanbul’da birlikte yaşamaktadırlar; ancak özel sektörün yoğun çalışma temposu aile bütünlüğünde etkileşimin kalitesini düşürmektedir.

Ezgi Hanıma göre eşinin yoğun çalışma mesaisi en önemli sorunlarıdır. Ancak Oğuz Bey bunu sorun olarak algılamamakta; “bizim sorunumuz yok ki!” cümlesi ile eşine empati yapmakta zorlandığını göstermiştir. Oğuz Bey seansta, eşinin kusurunu öne çıkararak kendisini aklamaya çalışmış; ancak yine de yoğun iş temposuna rağmen eşinin ısrarı ile de olsa danışma sürecini kabul ederek, eşini önemseydiğini de göstermiştir. Çift birbirlerini severek evlenmiş ve hala birbirlerine değer veriyorlar; ancak Oğuz Beyin özel sektörde çalışması, özellikle evliliklerinin ilk 8 yılında il dışında çalışması ve son iki yıldır İstanbul’un trafik vb. metropol sorunları nedeni ile “ailede kopukluk” olduğu değerlendirilmiştir. Ancak çiftin bu durumu aşabilmek için değişime açık olduğu görülmektedir.

Ezgi Hanım ile ilk etkileşim kurulduğunda, baskın karakter olabileceği ve koalisyon kurma eğiliminin olabileceği not edilmişti. Ancak ne ön görüşmede ne de ilk seansta, Ezgi Hanımın böyle bir tutum benimsemediği belirlenmiştir. Seans

esnasında çift; sakin bir şekilde sorulara cevap vermiş, birbirlerini dinlemiş ve kendilerini iyi ifade etmişlerdir.

2. Oturum:

İkinci seansa ödevler ile başlanılmıştır. Çift, kaliteli zaman ödevi için ailece “isim şehir” oynamaya karar verdiklerini belirtmişlerdir. Evde birlikte vakit geçirmekten (eşler ve çocuk) mutlu olduklarını ifade ederek, uzun zamandan beri beraber bu kadar eğlenmediklerini vurgulamışlardır. Çift diğer ödevleri olan ADÖ’yü ayrı ayrı doldurmuş olarak formları vermişlerdir. Ölçeklere hızlıca göz atılmış; Oğuz Beyin takıldığı birkaç maddeye bakılmış ve 4. seansta ölçeğin değerlendirileceği vurgulanmıştır. Çiftin verilen ödevleri yapmış olmaları, ailelerine verdikleri önemin en önemli kanıtı olarak değerlendirilmiştir. Ancak Oğuz Beyin ölçek doldururken kaygı yaşadığı, bazı maddelerde eşinin nasıl yanıt verdiğini öğrenmek istediği; ancak bunu direkt ifade etmek yerine ölçeği eleştirmesi dikkatten kaçmamıştır.

Seansta verilen ödev dışında, çift bir etkinlik planı (ailece dışarıya çıkma) daha yapmış; ancak yine Oğuz Beyin mesaisi nedeni ile gerçekleştirilememiş ve bu durum aralarında kırgınlık yaşamalarına neden olmuştur. Bu nedenle ikinci oturumda öncelikle, çiftin problem yaşadıklarında *çözüm yolunu nasıl buldukları* incelenmiştir.

Oğuz Bey, kırgınlık yaşandığında eşi evde yokmuş gibi davranmakta, sessiz kalarak eşi Ezgi Hanımın yatışmasını ve konuşmasını beklemekte ve eşinin “*trip atmasının*” geçmesini beklemeyi tercih etmektedir. Ezgi Hanım ise, eşine trip attığını kabul etmekte, eşinin işi nedeni ile ertelenen planlardan dolayı hayal kırıklığına uğradığını, fakat yine de eşiyile konuşmak istediğini söylemiştir. Trip atmaktan kastı eşiyile konuşmamak, evin içerisinde iletişim kurmamaktır.

Oğuz Bey işinden dolayı oğlu Barış ile vakit geçiremediğini, iyi iletişim kuramadığını ve bundan rahatsızlık duyduğunu belirtmiştir. Barış’ın okulda babası ölen arkadaşına “*Üzülme benim de babam var ve bana sürekli ceza veriyor, ölse üzülmem.*” dediğini duyduğunda çok etkilendiğini ifade etmiştir. Oğuz Beyin oğlu hakkında konuşurken, ses tonunun oldukça üzgün olduğunu dikkati çekmiştir.

Oğuz Beyin, karı-koca etkileşimi üzerinde konuşurken gündemi değiştirmesi ve konuyu oğlu ile etkileşime getirmesi, samimi ve içten üzüntüsünü ifade etmesi not edilmiştir. Oğuz Bey, çocuklarının gelişimi için kuralları ortak belirlediklerini (örneğin sadece hafta sonu tablet ile oynama, yemekte önce çorba içme gibi)

belirtmiş; ancak “kurallar” nedeniyle oğlu ile iletişiminin olumsuz etkilediğini vurgulamıştır. Oğuz Bey ve Ezgi Hanım özellikle “kurallar” konusunda konuşmak istediklerini vurgulayınca; seansta oğulları için belirledikleri kurallar incelenmiş ve kısaca evde kural belirleme ile ilgili bilgi verilmiştir. Çiftin kural belirleme hakkında bilgi alırken, danışmanı çok dikkatli olarak dinlemesi; her ikisi içinde çocuklarının önemli olduğunu ve odak noktaları Barış olduğunu göstermesi bakımından önemli olarak not edilmiştir.

Seans esnasında çiftin çocuklarını çok önemseydiği, en önemli ortak noktalarının çocukları Barış olduğu belirlenmiştir. Ancak, babanın çalışma koşulları nedeni ile “baba-oğul alt sistemi” oluşmadığı ve bu durumdan Oğuz Beyin rahatsız olduğu saptanmıştır. Bu nedenle üçüncü seansa Barış’ın katılması istenilmiştir. Oturumun sonunda önce çiftin genel değerlendirme yapmaları istenilmiş; oturum özetlenmiş ve ödev verilmiştir. Esra Hanım “*Trip atmasam iyi olurmuş. Bundan dolayı Oğuz’dan özür dilerim. Galiba onun üzerine çok gitmişim.*” diyerek yanıtlamış; Oğuz Bey ise “*Benim için ilk oturumdan daha iyiydi. Bu oturum daha rahattım ve Barış ile ilgili konuşacak olmamız beni çok mutlu etti. Bir baba olarak oğlumla problemlerin olduğunu hissediyorum. Bunu ele almak iyi gelecek bana galiba.*” yanıtını vermiştir.

İkinci seans sonunda oturum özetlenmiş ve Satır’ın “*Aile Yaşam Kronolojisi*” ödevi verilmiştir. Bunun için çifte hazırlanan form verilmiş; çiftin birlikte konuşarak “aile hayatlarını” etkileyen olumlu-olumsuz yaşam olayları tarih sırasına göre yazmaları istenilmiştir.

İzlenim Notları:

İkinci seansta, çiftin ön görüşmede birlikte belirledikleri *karı-koca arasındaki etkileşimin güçlendirilmesi* beklentisinin; Oğuz Beyin değil Ezgi Hanımın olduğu anlaşılmıştır. Ezgi Hanımın birinci gündeminde karı-koca etkileşimi, Oğuz Beyin ise baba-oğul etkileşimi bulunduğu belirlenmiştir. Oğuz bey karısının triplerine alışmış ancak, iş yoğunluğunun baba-oğul alt sisteminin olumsuz etkilemesinden kaygılanmaktadır.

İkinci seansta Oğuz Beyin aileden kopuk olduğunu kabul etmesi; özellikle oğluna karşı sorumluluklarını yerine getirmemiş olmasından duyduğu rahatsızlık dikkati çekmiştir. Barış’ın ‘keşke babam ölse’ cümlesi, baba-oğul alt sisteminde sıkıntı olduğunu göstermektedir. Bu seansta çalışılması gereken “*baba-oğul alt sistemi*”

olduğu belirlenmiş; bu nedenle üçüncü oturuma çocukları Barış'ın katılması talep edilmiştir.

Çiftin İç Anadolu bölgesinde geleneksel aile değerleri ile yetişmiş olması; erkeğin dışarda ve ekonomik ihtiyaçlar, kadının evde çocuk bakımı ve ev idaresi rolünü benimsediğini göstermektedir. Ancak evlenmeden önce çalışma yaşamı olan Ezgi Hanım, çocuğu büyüdükçe evde sıkılmaya başlamış ve okul aile birliğine katılarak sosyal hayata dahil olma ihtiyacına da kendince çözüm bulmuştur. Seansın sonuna doğru Ezgi Hanım eşinden özür dilemesi, çiftin “yoğun iş temposu” sorunları üzerinde düşünme fırsatını sağlamıştır. Eşler gergin oldukları zaman, kavga etmek yerine “bir süre bekleyip” daha sonra konuşmalarının uygun olabileceği kararını almış olmaları; onların gelişime açık olduğunu göstermektedir.

3. Oturum:

Oğuz Bey ve Ezgi Hanım oğulları Barış'a aile danışması sürecini anlatmışlar ve Barış oturuma katılmayı kabul etmiştir. Oturum başında Barış ile kısa sohbet edilmiş, oturumun amacı ve işleyişi hakkında bilgi verilmiş ve daha sonra aile yaşam kronolojisi ödevi üzerinden konuşulmuştur.

Ezgi Hanım ve Oğuz Bey aile yaşam kronolojisine ilk tanıştıkları ve ilk ayrıldıkları tarihi yazmışlardır. Ezgi Hanımın ailesi ilişkilerini öğrendikten sonra, onu başkası ile evlendirmek istemiş ve yaşam kronolojisine bu olayı eklemişlerdir. Nişanlanma, evlilik tarihleri ve Oğuz Bey'in askere gidişi, oğulları Barış'ın doğum tarihi ve Oğuz Bey' in babasının ölüm tarihinin kronolojide yer verildiği dikkate alınmıştır. Kronolojide Oğuz Beyin babasının ölümüne yer verme sebeplerinin, babalarının evlilikleri üzerinde “olumsuz” bir etkisinin olduğunu düşünmeleridir. Kronolojinin devamında iş için yaşadıkları şehirler sıralanmışlar ve en son İstanbul'a iş için geldikleri zamanı eklemişlerdir. İstanbul'da yaşamlarının daha düzenli olduklarını düşünmektedirler. Çiftin dört yıl flört ve 10 yıllık evlilikleri sürecinde kök aile ve sık iş değiştirme sorunlarını atlatabilmeleri; ailenin “güçlü” yönünü göstermektedir. Çiftin kronoloji ödevi sonrası yapılan bu değerlendirmenin, onları mutlu ettiği dikkatten kaçmamıştır. Danışman'ın kronoloji ödevine yaptığı değerlendirme sonrası; Ezgi Hanım “*Ben olayları yazarken kalbimin çarptığını hissettim. Ama ödevimizi beğendiğimi söyleyebilirim.*” ve Oğuz Bey “*Ben hayatımızın özellikle 20..’dan sonra, yani benim babamın ölümünden sonra daha çok düzeldiğini düşündüm. Öncesinde ne kadar çok sıkıntılar atlattığımız? Ailelerin*

evliliğimizi istememesi ya da baskı kurması altında bakıldığında zor bir durum ve biz bunları nasıl yaşamışız dedim, hatta şaşırırım diyebilirim. Fakat bizim evliliğimizde bu durumlar büyük krizler yaratmadı.”

Seansın ikinci kısmında, Barış hakkında konuşulmuştur. Ezgi Hanım ve Oğuz Bey çocuk sahibi oldukları için mutlu olduklarını ifade etmişlerdir. Onları en çok zorlayan durum ise, Oğuz Beyin işi sebebiyle şehir dışına gittiğinde oğlunun hastalanması ve yanında olamaması ve bundan dolayı üzülmeleridir. Ezgi Hanım da bu olayda etkilendiğini ve korktuğunu söylemiştir. Baba Oğuz Bey oğlu ile yaşadıkları problemi “*iletişim ve kurallar*” olarak ifade etmiştir. Baba Oğuz Bey, eşinin konulan kuralları uygulamakta zorlandığını; akşam eve geldiğinde kurallara uymayan Barış’a hatırlatma yapılmasının talep edilmesinin ve oğlu ile ilişkisini olumsuz etkilediğini ifade etmiştir.

Baba Oğuz’un ikinci seansın sonunda isteği dikkate alınmış; oğlu ile etkileşimini güçlendirmesine destek olmak için Barış’a sorular yöneltilmiştir. Barış’a ailesi ile ilgili üç dilek hakkı olsa ne dileyeceği sorulmuş; “*Babam daha az çalışsın birincisi, daha az kural olsun ama eskisine göre şu an daha az zaten bi de babam sakallarını kessin.*” yanıtı alınmıştır. Barış’a anne ve babasıyla “en mutlu ve en mutsuz olduğu bir anısı” sorulmuş; Barış mutlu anısını resim çizerek “*En mutlu olduğum an beraber Ataşebir’de bir alışveriş merkezine gitmiştik.... Burası suyun içerisinde ateş çıkan havuz. Hâlâ hatırlıyorum çok güzeldi.*” diyerek yemek yedikleri ve babasıyla oyun oynadıkları yeri anlatmıştır. Baba Oğuz Beyin oğlunu dikkatle dinlediği, mutlu anının **iki yıl önce** olduğunu buruk bir tarzda söylediği dikkati çekmiştir. Barış mutsuz olduğu anısını ise “*Babam oyuncak timsabımı atmıştı. İçinde en sevdiğim oyuncuğım vardı. En çok o oyuncuğım gittiğinde üzülmiştüm. Bir daha o oyuncaktan bulamadık.*” olduğunu söyleyince; bu sefer anne Ezgi Hanım şaşkın bir şekilde oğlunun çok küçükken olan bir şeyi hatırlamasına şaşırıldığını ve baba Oğuz Bey ise “*o oyuncuğı sevdiğini bilmiyordum*” diyerek üzüntüsünü dile getirmiştir.

Barış konuşurken, baba Oğuz Beyin hüznüldüğü ve sorumluluklarını yerine getirmemiş olmanın pişmanlığı dikkati çekmiştir. Baba-oğul alt sisteminin kurulması için, Oğuz Beyin ve Barış’ın ortak etkinlik planlamaları için cesaretlendirilmiştir. Oğuz Bey ve Barış birlikte yapabilecekleri etkinlik (markete gitme, evdeki tadilatı örneğin annesinin takı dolabını beraber monte etmek gibi) belirlemeleri teşvik edilmiştir. Ayrıca, kural koyarken Barış’ın da fikrini alma; kuralları uygulamada ebeveynlerin ortak hareket etmeleri kararını almışlardır.

Seansın sonunda aile üyelerinden izlenimlerini paylaşmaları istenilmiştir. Önce söz alan Oğuz Bey gülümseyerek *“Barış’ın sakallarından boşlanmadığını öğrendim. Ayrıca onunla daha çok vakit geçirmem gerektiğini anladım. Oturum sırasında da Barış’ın çekindiğini düşünüyorum, bence daha çok konuşabilen bir çocuk.”*; Ezgi Hanım *“Ben Barış’ın aslında bana göre daha iyimser düşündüğünü fark ettim. Galiba bazen yaşananları abartabiliyorum. Kuralları azaltmanın iyi bir karar olduğunun farkına vardım. Oğlumuz ile iletişimimizin daha iyi olabileceğine inanıyorum.”* diyerek yanıtlamıştır. Barış ise *“Çok güzeldi S. öğretmenim. Ben annem ve babamla konuşmayı ve gezmeyi seviyorum.”* demiştir. Oğuz Bey seans sonunda *“Ben tüm oturum boyunca oğlumla vakit geçirmeyi düşündüm hep. Galiba bir plan yapıp kısa zamanda ailecek vakit geçirmeliyiz.”* demesi üzerine yeni bir ödev vermenin gereksiz olduğu düşünülmüş; sadece oturum özetlenerek yapıcı katılımları için teşekkür edilmiştir.

İzlenim Notları:

Aile, yaşam kronolojisini ödevi paylaşılırken çiftin özellikle kendi kök aileleri ile ilgili sıkıntılar yaşayıp bunları atlatabilmenin mutluluğunu paylaştılar. Satir’in yaşam kronolojisi ödevi ile çiftler, 14 yıllık hikâyelerini tekrar gözden geçirmiş; sıkıntılı yaşam olaylarına rağmen evliliklerine emek harcadıklarını ve sıkıntılardan güçlenerek çıktıklarını fark edebilmişlerdir.

Bu seansta “baba-oğul alt sistemi” ile “ebeveyn alt sistemi” üzerinde durulmuştur. Aile oturumda çocukları ile rahat şekilde konuşma imkânı bulmuştur. Ebeveynler, çocuklarını gözlemlene ve çocuğun kendisini ifade etme fırsatı bulmasından dolayı mutlu olmuşlardır. Barış da ebeveynlerine birlikte vakit geçirmekten mutlu olduğunu anlatma fırsatı bulmuştur. Tüm aile üyelerinin birlikte olmaktan mutlu olduğu gözlemlenmiş; hatta baba Oğuz Beyin seans sonunda “ödev” belirlemesi önemsenmiştir. Aile danışması sürecine yarı gönüllü başlayan Oğuz Beyin, aile yaşam kalitesi için aktif olması dikkate değer bir gelişme olarak not edilmiştir.

4. Oturum:

Oğuz ve Ezgi çifti ile yapılan son seansın başında; üçüncü seanstan sonra nasıl oldukları sorularak, Oğuz Beyin kendisinin verdiği ödev için eyleme geçip geçmedikleri kontrol edilmiştir. Oğuz Bey eşi ile konuştuğunu ve iş yerinden bir hafta izin alarak yurt dışı tatil planladıklarını söylemiştir. Oğuz Beyin gülümseyerek, oğlu Barış’ın bu duruma çok sevindiğini vurgulaması dikkati çekmiştir. Oğuz Beyin yapıcı tutumu, ailesine verdiği değer vurgulanmış ve takdir edilmiştir.

Dördüncü oturumun başında, ilk oturumda ödev olarak verilen ADÖ'nün puanları hakkında bilgi verilmiştir. Ezgi-Oğuz çiftinin ayrı ayrı doldurduğu ölçeklerin puanlarının benzer olduğu; ölçekteki alt boyutların orta düzeyde (2.7 puan) olduğunu, ancak “roller” alt boyutunun puanlarında sorun olduğunu belirtmiştir. Çifte roller konusunda bilgi verilmiş, evin içerisindeki roller hakkında paylaşımda bulunulmuştur. Daha sonra ölçeğin diğer alt boyutları üzerinde konuşulmuş ve çiftin düşüncelerini paylaşmaları için fırsat sunulmuştur.

Seansın sonuna doğru, Oğuz Bey ev işlerinde eşine daha çok yardım etmesi gerektiğini ifade etmiştir. Ezgi Hanım ise kendisine yapılacak “ufak tefek” yardımlarında yeterli olabileceğini vurgulamıştır. Ezgi Hanımda sorumluluklarını unuttuğunu (faturaları yatırmak gibi) ve unutmamak için not edebileceğini belirtmiştir. Oğuz Bey sofrayı kurup-kaldırmada, bulaşık veya çamaşırdaki yardım edebileceğini; Ezgi Hanım ise, giriş kapısına yapacaklarını unutmamak için hatırlatıcı not yazabileceğini ifade etmiştir. Ezgi Hanım, kararları hayatımıza uyguladıktan sonra sizi aramayı istiyorum diyerek memnuniyetini ifade etmiştir.

Oğuz Bey oturumlara yarı istekli başladığını, sorunlu bir aile olmadıklarını ve bunun için de konuşacak bir şeylerin olmadığını düşündüğünü; fakat oturumlarda sorulan sorularla konuşacak çok şeyin olduğunu fark ettiğini belirtmiştir. Oğuz Bey oturum sırasında, danışman tarafından sorulan sorulara dikkat ettiğini; özellikle oğlu ile konuşurken soru sorma ve ifade şeklinin ne kadar önemli olduğunu fark ettiğini söylemiştir. Örneğin oğluna “*Niye üzülüyorsun ya da yapma*” demek yerine “*Seni üzen şeyi anlatır mısın?*” gibi sormaya başladığını belirtmiştir. Ezgi Hanım, oturumlarda oğlu ile konuşmanın etkili olduğunu ve onunla iletişim kurmak konusunda öğrenmesi gereken daha çok şeyler olduğunu ifade etmiştir. Bu konuda okulda yapılan eğitimlere katılmaya devam edeceğini belirtmiştir. Ailenin oturum sonunda kendi hayatlarının kalitesini arttırmak için amaçlar belirlemesi güzel bir başlangıç olarak değerlendirilmiştir.

İzlenim Notları:

Çiftin süreçte kendilerini, etkileşimlerini ve ebeveyn alt sistemindeki rollerini sorgulayıp yapıcı kararlar almış olmaları önemli değişimlerin başlangıcı olmuştur. Ezgi Hanım danışma hizmetine çok istekli başlamış; eşinin yoğun iş temposundan ve ailece etkinliklere katılamamaktan kaynaklanan problemini ifade etmiş ve yapıcı tutumu ile değişimin başlamasında öncülük etmiştir.

Oğuz bey sürece yarı gönüllü başlamış, ancak baba-oğul alt sistemi için aktif sorumluluk alması gerektiğini kavramıştır. Oğuz Bey ikinci oturumda oğlu ile etkileşim kuramadığını dile getirmiş ve sağlıklı iletişim kurmak için karar almıştır. İlk oturum sonunda, yalnızca ailece evde isim şehir oynamaya katılan Oğuz Bey; üçüncü oturum sonunda oğlu Barış için yurt dışı tatil planlamış ve eyleme geçmiştir.

Süpervizörün Notu:

Gelişimsel aile danışmanlığı süreci, süpervizyon desteği (ikinci yazar) ile ilk kez aile danışmanlığı dersini alan, aile sistem perspektifini henüz kavramaya başlayan okul psikolojik danışmanı tarafından yürütülmüştür. Okul psikolojik danışmanı lisans ve yüksek lisans eğitiminde bireysel danışma sürecini eğitimi aldığı için başlangıçta oldukça zorlanmış; hatta ikinci oturumda yapılması planlanan genogram tekniğini unutmıştır. Ancak süreç ilerledikçe ve ailede birincil değişimleri fark ettikçe okul psikolojik danışmanı rahatlamış, özellikle üçüncü oturumda sistem odaklı çalışmaya uyum sağlamıştır.

Bu çalışmada, ailenin dört oturumda “birincil değişimlere” ulaşması; sadece sorun olduğunda değil sorun olmadan da veliler ile çalışılabileceğini göstermesi açısından önemli görülmüştür. Ülkemizin çocuk odaklı aile yapısı, Ezgi-Oğuz çiftinin ortak noktalarının Barış olması; bu çalışmanın Barış’ın okul psikolojik danışmanı tarafından yürütülmesi terapötik ittifakı kurmayı kolaylaştırmış ve ailede değişimi başlatmada önemli etken olmuştur.

Oturumlar yapılandırılırken, ailenin İç Anadolu bölgesinin küçük bir ilinin kültüründen yetişmiş olmaları dikkate alınmış; diğer bir ifade ile aile kültürüne saygılı olunmaya özen gösterilmiştir. Aile geleneksel değerleri benimsemiş; kadının çocuk bakımı ve ev işleri rolünü, erkeğin ekonomik ihtiyaçları karşılama rolünü üstlendiği tespit edilmiştir. Çiftin geleneksel rolleri benimsediği ve bununla ilgili sorun yaşamadıkları belirlenmiştir.

Ezgi hanımın kocasının ev işlerine destek olmaması şikâyet etse de, asıl sorununun kocası ile daha fazla etkileşim kurarak (birlikte sosyal ortamlara gitmek, tatile çıkmak gibi) doyumlu ilişki kurmak istemesine karşın; Oğuz bey bunu sorun olarak algılamamakta, yine de karısını kıramayarak danışma sürecine katılarak ailesini önemseydiğini göstermiştir. Ezgi hanım, 10 yıllık evliliklerinin son iki yılında çekirdek ailesine odaklanma şansını elde etmiştir. Ezgi hanımın dört yıl flört döneminde ilişkilerini gizlemek durumunda kalması, evliliğin ilk

sekiz yılında kök ailelerin sisteme çok fazla müdahil olması, kocasının askerlik ve ardından iş için şehir dışında olması nedeni ile kayınvalide-kayınbabası ile birlikte oturmak durumunda kalması sorununun asıl kaynağıdır. Ezgi hanım kocası tarafından şımartılmak, daha doyumlu etkileşim kurmak istemektedir. Ezgi hanım birinci seansta kendini ifade ederek rahatlamış; buna karşın Oğuz bey kendini suçlu hissetmiştir.

Ezgi hanımın oğlu ile etkileşiminde sorun olmadığı, anne-oğul alt sisteminin mevcut olduğu; ancak baba-oğul alt sisteminin olmadığı ve bunun Oğuz bey tarafından sorun olarak algılandığı belirlenmiştir. İkinci seansta sorununu dile getiren Oğuz beyin isteği üzerine, baba-oğul alt sisteminin oluşmasına teşvik edilmiş; bunun Oğuz beyin danışmaya olan inancını artırdığı ve değişim için aktif rol üstlenmesinde etken olduğu anlaşılmıştır. Ezgi hanımın beklentisi ile başlayan sürecin, Oğuz beyin beklentisini de dikkate alarak yönetilmesi; ailede birincil değişimlerin başlatılmasında katkı sağladığı belirlenmiştir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu çalışmada, okullarda ebeveyn odaklı aile danışmanlığı yürüten okul psikolojik danışmanlarının, aile sisteminin bütününe odaklanması ve gelişimsel-önleyici okul rehberlik hizmetlerinin önemli müdahalelerinden birisi olması amacı ile dört oturumluk yarı yapılandırılmış, gelişimsel aile danışmanlığı modeli tasarlanmış ve yürütülmüştür. Gelişim odaklı aile danışması hizmeti, dört seansta Ezgi-Oğuz ve Barış'ın aile yaşam kalitesini geliştirmiş ve ailede birincil değişimleri başlatmıştır. Alanyazın incelendiğinde aile danışmanlığı alanında yapılan olgu sunumu (Demirbilek 2015; Fıfıloğlu, 1992; Taştan, 2018; Üstündağ, 2014) çalışmalarının sınırlı olduğu ve sorun odaklı yürütüldüğü belirlenmiştir. Bu çalışmanın diğer olgu sunum çalışmalarından farklı yönü, sorun odaklı değil gelişim odaklı olmasıdır.

Gelişim odaklı aile danışmasının, ailede birincil değişimlerin başlamasına katkı sağladığı belirlenmiştir. Gladding (2015) birincil değişimleri aile yapısındaki basit, yüzeysel değişim; ikincil değişimleri ise köklü, yapısal değişim olarak adlandırır. Worden'a (2013) göre değişim kolay değildir ve kökleşmiş aile kalıplarındaki değişim "iki ileri bir geri" gözlemlenebilir. Yapılan çalışmanın dört seansla sınırlı olmasına rağmen, birincil değişimlere ulaşılmış olması bakımından anlamlı olarak değerlendirilmiştir. Özellikle bu değişimde, aile danışmasına yarı gönüllü

başlayan Oğuz Beyin önemli bir rolünün olmasında, gelişim odaklı sürecin etkili olduğunu göstermektedir.

Seans sonlarında ödev vermenin, birincil değişimlere katkısı olduğu gözlemlenmiştir. Gladding'e (2015) göre ödev vermenin üç yararı vardır: Aile üyelerinin farklı hissetmesine ve davranmasına destek olma, aile ile danışman arasındaki ilişkiyi artırma ve danışman'ın ailedeki gelişimi fark etmesini sağlama. Özellikle yaşam kronolojisi ödevi, Ezgi-Oğuz çiftinin 14 yıllık hikayelerini tekrar gözden geçirmelerine ve bağlılıklarını artmasına destek olduğu belirlenmiştir. İnsancıl aile danışmasının en önemli temsilcisi Virginia Satir'in aile yaşam kronolojisi tekniği, aile üyelerinin etkileşim kalıplarını görmelerine teşvik eder. Bu teknik ile ailede önemli yaşam olayları (taşınma, iş değişimi, çocuğun doğumu gibi) toplanır, aile üyelerinin şimdiki fonksiyonlarını etkileyen geçmiş yaşam olaylarını hatırlamalarına katkı sağlar (Nazlı, 2019). Yaşam kronolojisi ödevi, özellikle Oğuz Beyin davranışlarını gözden geçirmesine katkı sağlamıştır.

Seans sürecinde ailenin alt sistemleri; özellikle eş, ebeveyn ve baba-oğul alt sistemi yeniden yapılandırılmıştır. Yapısal aile danışmasının temsilcisi Minuchin'e (1981) göre, alt sistemler ile aileler rol ve görevlerini yerine getirirler. Ebeveyn alt sisteminde eşler yönetici rolünü yerine getirebilmeli ve kuralları birlikte ortak alabilmelidir. Ayrıca, Barış'ın yaşamında babasının rolünün az olması nedeni ile baba-oğul alt sisteminin oluşması teşvik edilmiştir. Türk toplumunda çocuğun anne ile kurduğu iletişimin baba ile kurduğu iletişimden daha önemli olduğu düşünülmekte; ancak çocuğun baba ile kurduğu iletişim çocuğun duygusal ve kişilik gelişimini sağlamasında önemli bir rol model olmaktadır (Turhan, 2018). Yapısal aile danışması geçmişten ziyade şimdiye odaklanan ve belirlenmiş hedeflere yönelik kısa süreli yaklaşımdır (Nazlı, 2019). Bu vakada Oğuz Beyin geçmişte kendi babası ile etkileşime bakılmamış (yaşam kronolojisi ödevinde babasının ölümünün evliliklerine olumlu katkısını vurgulamış olmasına rağmen), şimdiye odaklanılarak baba-oğul alt sisteminin kurulması için teşvik edilmiştir.

Süreçte danışman insancıl aile danışmasının önemseydiği rolleri üstlenmiş; aileye samimi ve empatik tutum ile yaklaşmış, aileye iletişim tarzı ile model olmuştur (Nazlı, 2019). Özellikle son seansta Oğuz Beyin danışman'ın seanstaki soru tarzına dikkat ettiğini vurgulaması, Ezgi Hanımın okuldaki ebeveyn eğitimlerine katılmak istediğini söylemesi; insancıl aile danışmasının ön plana çıkardığı danışman tutumunun işlevsel olduğunu göstermektedir. PDR lisans programlarında Rogerian model odaklı bireyle psikolojik danışma derslerinin

yürütülmesi, aynı zamanda aile danışmanlığı sürecinin yönetilmesine de katkı sağladığı saptanmıştır.

Sonuç olarak, gelişim odaklı aile danışması kısa vadede ailelerde (velilerde) birincil değişimlerin yaşanmasına katkı sağladığı ve okul psikolojik danışmanları tarafından kullanılabilir danışma yaklaşımı olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmanın tek vaka, nitel değerlendirme ile yapılmış olması en önemli sınırlılığıdır. Benzer çalışmaların farklı aileler ile yapılması; nicel araçlar ile ailedeki değişimlerin etkililiğinin test edilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Yazar Katkıları / Author Contributions

S. CİVAN GÖKKAYA; Danışma sürecinin yürütülmesi, veri toplama ve analizi, makalenin raporlaştırılması.

Data collection and analysis, interpretation of findings, reporting of the article

S. NAZLI; Gelişim odaklı aile danışması sürecinin tasarlanması, verilerin analizi, bulguların yorumlanması, makalenin raporlaştırılması

Idea and design, data collection and analysis, presentation of findings, reporting of the article

Çıkar Çatışması / Conflict of Interest

Yazarlar tarafından çıkar çatışmasının olmadığı beyan edilmiştir. It has been declared by the authors that there is no conflict of interest.

Fonlama / Funding

Herhangi bir fon desteği alınmamıştır. No funding was received.

Etik Bildirim / Ethical Standards

Bu çalışma için bir etik kurul onayına gerek duyulmamıştır ancak araştırma Helsinki Deklarasyonu çerçevesince gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar gönüllü olarak çalışmaya dahil edilmiş ve bilgilendirilmiş onam alınmıştır. No approval of an ethics committee was required for this study, but their search was conducted within the framework of the Helsinki Declaration. Participants were voluntarily involved, and informed consent was obtained.

ORCID

Sema Civan GÖKKAYA <https://orcid.org/0000-0003-2633-137X>

Serap NAZLI <https://orcid.org/0000-0002-8875-7926>

KAYNAKÇA

- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü (2013). Türkiye aile yapısı araştırması tespitler ve öneriler. Erişim Adresi: https://www.tuseb.gov.tr/enstitu/tacese/yuklemeler/ekitap/aile/60_aile_yapisi_arastirmasi_2013.pdf
- Allen, K. R., & Henderson, A.C. (2016). *Family Theories : Foundations and Applications*, John Wiley & Sons, Incorporated, ProQuest Ebook Central, <https://ebookcentral.proquest.com/lib/ankara/detail.action?docID=4613270>.
- Gladding, S.T. (2015). *Family therapy: history, theory and practice*, 16. Baskı. Boston M.A: Pearson.
- Goldenberg, H. & Goldenberg, I. (2016). *Family therapy an overview*, 9th Edition. California: Thomson Brooks/Cole.
- Demirbilek, M. (2015). Aile danışmanlığı: Bir uygulama örneği. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*. 10 (2), 109-120.
- Fışıoğlu, H. (1992). Yapısal aile terapisi modeli ve bir vaka. *Psikoloji Dergisi*, 7 (27), 10-14.
- Gurman, A. S. & Fraenkel, P. (2002). The history of couple therapy: A millennial review. *Family Process*, 41 (2), 199-260.
- Minuchin, S. (1974). *Family & Families therapy*. Massachusetts: Harvard University Press.
- Minuchin, S. (1981). Constructing a therapeutic realty. Brenson, G. and White, H (Eds.). *Annual review of family therapy*. New York: Human Sciences Press.
- Myrick, R (1997). *Developmental guidance and counseling: A practical approach*, 3th Edition. Minneapolis. MN: Educational Media.
- Nazlı, S. (2019). *Aile danışmanlığı*, 14. Baskı. Ankara: Nobel Yayınları.
- Nazlı, S. (2018). *Aile danışmanlığı uygulamaları*, 2. Baskı. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Nichols, W. C., Pace-Nichols, M. A., Becvar, D. S., & Napier, A. Y. (2000). *Handbook of family development and intervention*. New York: Wiley.

- Peeks, B. (1993). Revolutions in counseling and education: A systems perspective in the schools. *Elementary School Guidance and Counseling*, 27, 245-251.
- Taştan, K. (2018). Stratejik aile danışmanlığı: Bir vaka incelemesi. *Konuralp Tıp Dergisi*. 10(2), 256-259.
- Terry, L. L. (2002). Family counseling in the schools: A graduate course. *The Family Journal*, 10(4), 419-428.
- Turhan, O. (2018). Kişilik özellikleri bağlamında baba çocuk benzerliği. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Üstündağ, A. (2015). Yapısal aile danışmanlığı ve bir olgu örneği. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 14(33), 113-126.
- Worden, M. (2013). *Aile terapisi temelleri*. Çeviri Ed. T. Akbaş, Adana: Nobel Kitabevi.

Extended Abstract

Introduction:

Family is a structure consisting of the individuals who share a past according to the system perspective, have emotional ties, and plan the required strategies to meet the needs of both family members and the whole family. Especially, the change in the role of women in the family, the increase in the problems of children, and the increase in the rate of divorce have been the main factors in paying more attention to the family services. The schools are the most important institutions to reach and support the families. The family-oriented services come to the fore especially for the developmental guidance model (Nazli, 2019). According to Myrick (1997), the attention should be paid to working with the adults so as to support the development of the student in developmental guidance. Therefore, the school counsellors should always offer development-oriented consultation services to the families not just after having problems (Myrick, 1997). The development-oriented consultation has a preventive mission. By this way, the students have a chance of growing up healthier in the family. In this study, it is purposed to provide the literature that the family counselling services can be carried out not only in counselling centres upon facing with the problems but also in the schools by the psychological counsellors.

Method: The study is a case report consisting of four semi-structured sessions and pre-interview designed as development-oriented. The practices were conducted under the scope of Marriage and Family Counselling Practices in PSG doctoral program. The views of the basic systemic theories, the Structural Family Counselling, and the Humanistic Family Counselling were based in the theoretical framework of the family counselling process. The family will be informed about the process, and the general principles will be explained, and the written consent form will be filled in the pre-interview stage. Besides, the general structure of the family, interaction style in sessions, leadership, and etc. will be examined and the expectations of the family from the process will be examined. In the first session, the family system will be evaluated through the Structured Interview Form generated by Serap Nazli. The Family Assessment Scale created by Isil Bulut will be given as assignment at the end of the session, and additional assignments will be given according to the needs of the family. The second session will start by examining the assignment, and the process will be managed according to the needs of the family determined in the first session. The

impressions of the family will be taken, and the family life chronology will be given at the end of the session. The third session will also start by reviewing the assignment, and the process will be managed according to the needs of the family. At the end of the session, the impressions of the family will be taken again, and they will be given an assignment that will increase the family loyalty. The fourth and final session will begin by examining the assignment, and the data of the FA scale given as an assignment at the end of the first session will be shared. The process will be completed by sharing information with the teaching role in order to make the family more functional through the impressions obtained in both the scale and the sessions with the family. The sessions aimed to make the family system more functional and to support the family atmosphere positively by strengthening the communication of all family member. Since the sessions were planned to be carried out in the form of “development-oriented family counselling”, the absence of serious developmental or sudden crisis in the family (who applied to the court, at the divorce process, or with domestic violence) and the family members (especially couples) demanding a better quality family system are required in searching for a volunteer family. The family to be studied is an elementary family including three people, and it is in the phase of “family life with young children”. Husband and wife are married for 10 years, and they have an 8-year-old child. The names of the family members were changed, and their identity information was reserved in order to keep the family information confidential. The school counsellor (first author) is an undergraduate and graduate student in PCG program, and is still studying in PCG doctoral program. The psychological counsellor has worked as the school guidance staff for 5 years.

Discussion & Conclusion: As a result, it is determined that the development-oriented family counselling contributes to the primary changes in the families (parents) in the short term and can be a counselling approach that can be used by our school counsellors. The most important limitation of this study is that it is carried out through a single case with qualitative evaluation. Similar studies to be carried out with different families are needed, and the effectiveness of the changes in the family is needed to be tested through the quantitative tools.